

Iran and the Shanghai Cooperation Organization: Opportunities and Challenges

Amir Mohammad Haji-Yousefi¹ , Shamimeh Shirkhani²

1. Associate Professor of Political Science and International Relations, Department of Regional and Global Politics, Faculty of Economics and Political Science, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
E-mail: am-yousefi@sbu.ac.ir (Corresponding Author)
2. M.A. Student in Regional Studies, ECO College of Insurance, Allameh Tabatabaie' University, Tehran, Iran.

Article Info.

Article Type:
Research Paper

Article History:

Received:
28 February 2025
Revised:
2 July 2025
Approved:
23 July 2025
Published Online:
8 August 2025

Key Words:

International
Organizations,
Shanghai
Cooperation
Organization,
Permanent
Membership
SWOTModel,
Iran.

ABSTRACT

Iran's efforts and pursuits for full membership in the Shanghai Cooperation Organization (SCO) culminated in the 21st Summit held in Dushanbe, Tajikistan on September 17, 2021, and it was officially accepted as a permanent member. This accession is considered a diplomatic victory; however, it also carries significant implications that require further examination. Using a SWOT analysis framework, this research seeks to answer the following question: What are the political, legal, and organizational opportunities and challenges facing Iran after full membership in the Shanghai Cooperation Organization? Furthermore, which of the potential opportunities and challenges are most prevalent? The findings show that Iran faces numerous opportunities, including strengthening interdependence, confronting global hegemonic influence, combating extremism and drug trafficking, and changes in security mechanisms. However, there are also challenges such as inequality in bargaining power and influence among member states and ambiguities about the organization's core identity. Analysis of strengths and opportunities compared to weaknesses and challenges shows that opportunities and strengths are more important, and as a result, the benefits of cooperation outweigh the challenges and weaknesses. This study, using a descriptive-analytical approach and the SWOT framework, examines Iran's position in the SCO and suggest strategies to increase strategic advantages and effectiveness in this organization.

Cite this article: Haji-Yousefi, A and Sh. Shirkhani (2025), "Iran and the Shanghai Cooperation Organization: Opportunities and Challenges", **Central Eurasia Studies**, Vol. 18, No. 1, pp. 85-110.

<http://doi.org/10.22059/JCEP.2025.390354.450303>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran

Introduction: The Shanghai Cooperation Organization (SCO) was established to solve problems and confront the three problems of terrorism, extremism, and separatism, and after nearly two decades of efforts, Iran became a permanent member of the organization on September 17, 2021, at the 21st summit in the capital of Tajikistan. Although this accession is considered an important diplomatic milestone for Iran, it may also have some political implications that deserve a comprehensive analysis. Iran's approach to international organizations has changed significantly over the years. China and Russia are both members of the United Nations Security Council, constitute a significant portion of the world's population and are major players in the SCO. By gaining this valuable position, Iran can strengthen its influence in the region to reduce international isolation and enhance cooperation.

Research question: Using the SWOT analysis framework, this research attempts to answer the question "What are the political, legal and organizational opportunities and challenges facing Iran after full membership in the SCO?" and among these, which of the potential opportunities and challenges for Iran is greater?

Research hypothesis: The hypothesis is that there are numerous opportunities for Iran in this organization and that it will have positive effects on the country's foreign policy. However, they still exist. Furthermore, by examining the strengths and opportunities, weaknesses and challenges, we concluded that the opportunities and strengths are greater and, as a result, the benefits of cooperation outweigh the challenges, weaknesses and losses resulting from lack of cooperation.

Methodology and theoretical framework: This article uses a qualitative method and a descriptive-analytical approach. Also, the SWOT analytical model was used in this research. This analytical model examines the strengths, weaknesses, opportunities and challenges of the issue and finally reaches a conclusion with an overall summary.

Results and discussion: After reviewing and studying the Memorandum of Commitments of the Islamic Republic of Iran with the aim of gaining membership in the SCO, as well as the 42 Memorandums of Cooperation between the SCO member states,

strengths such as: Increasing legitimacy and acceptability for Iran in the regional and international arena, granting Iran an important role and financial participation in the organization, granting the organization an active decision-making position in international and regional issues of the organization, increasing trade opportunities through land and sea routes between the member states of the organization, improving and cooperating in the field of the country's intelligence organizations, holding military exercises with key members of this organization, as well as benefiting from Iran's experiences in combating terrorism in the Middle East and the experience of combating drug trafficking in Afghanistan.

The findings also reveal some weaknesses of Iran's membership in this organization, including: Requiring Iran to pay financial assistance to this organization may put the country under economic pressure if its economic conditions worsen. Requiring Iran to make changes in its foreign policy and align with the policies of member states may be challenging, the lack of trust between member states may lead to challenges in ensuring mutual commitment in the organization. Despite its membership in the organization, Iran continues to suffer from a perception of isolation due to conflicts and sanctions, reliance on China and Russia for economic support may limit Iran's decision-making independence.

The opportunities facing Iran after joining this organization include: Iran's influence will increase by participating in the activities and discussions of this organization. Iran can gain a stronger position in regional issues and increase its geopolitical influence. Technical and specialized cooperation is another opportunity for Iran. Iran can also benefit from the capabilities of the members of this organization in the military, security, energy and economic sectors. Also, with Iran's membership in this organization, Iran will enjoy diplomatic and international support from member states in regional disputes or negotiations during challenging times.

The research findings also indicate the following threats to Iran: The existence of an internal bureaucratic system may slow or hinder adherence to and accession to some commitments and agreements. Furthermore, domestic political dynamics may hinder Iran's ability to implement necessary reforms and align with the organization's goals.

In some cases, Iran's relations with neighboring countries may create tensions within the organization. Iran's permanent membership in an organization often seen as opposed to Western influence could lead to greater Western surveillance of the country. Therefore, the findings indicate that there are more positive strengths and opportunities compared to challenges and threats, which indicates the importance of Iran's permanent membership in this organization.

Conclusion: Iran's membership in the Shanghai Cooperation Organization could strengthen Iran's position and increase its regional influence, which would bring economic, security, and political benefits. Iran's permanent membership could provide broader opportunities for economic exchanges and help develop Iran's economic markets and trade opportunities. Furthermore, Iran's participation in an organization with nuclear powers may bring strategic advantages. However, to fully utilize these opportunities, it is crucial that Iran addresses and overcomes the challenges inherent in permanent membership. As a result, based on the studies conducted in this research and the examination of the opportunities and challenges of Iran's membership in this organization, the number of opportunities and strengths outweighed the weaknesses and challenges, which demonstrate the importance of regional cooperation and the positive impact of Iran's membership in this organization on Iran's international and regional decisions. Also, as the findings showed, this membership can also influence domestic policies and decisions in various areas.

Key Words: International Organizations, Shanghai Cooperation Organization, Permanent Membership, SWOT Model, Iran.

ایران و سازمان همکاری شانگهای: فرصت‌ها و چالش‌ها

امیرمحمد حاجی‌یوسفی^۱، شمیمه شیرخانی^۲

۱. دانشیار علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، گروه سیاست منطقه‌ای و جهانی، دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: am-yousefi@sbu.ac.ir

۲. کارشناس ارشد، مطالعات منطقه‌ای، دانشکده بیمه اکو، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: علمی پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۴/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۰۱ تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۰۵/۱۷ کلید واژه‌ها: سازمان‌های بین‌المللی، سازمان همکاری شانگهای، عضویت دائم، مدل اس‌دبلیو‌آئی، ایران.	تلاش و پیگیری ایران برای عضویت کامل در سازمان همکاری شانگهای (اس‌سی‌ا) در بیست‌ویکمین نشست سران در ۱۷ سپتامبر ۲۰۲۱ در دوشنبه تاجیکستان، زمانی به نتیجه رسید که به‌صورت رسمی به‌عنوان عضو دائمی پذیرفته شد. این عضویت، پیروزی دیپلماتیک محسوب می‌شود، اما پیامدهای قابل توجهی را نیز به همراه دارد که نیازمند بررسی دقیق‌تری است. در این نوشتار به‌دنبال پاسخ این پرسش هستیم که فرصت‌ها و چالش‌های سیاسی، حقوقی و سازمانی پیش روی ایران پس از عضویت کامل در سازمان همکاری شانگهای با استفاده از چارچوب تحلیل اس‌دبلیو‌آئی^۲ چیست؟ همچنین بسامد کدام مورد از میان فرصت‌ها و چالش‌های احتمالی بیشتر است؟ یافته‌ها نشان می‌دهند که ایران با فرصت‌های متعددی روبرو است، مانند تقویت وابستگی متقابل، مقابله با تأثیرهای هژمونیک جهانی، مبارزه با افراط‌گرایی و قاچاق مواد مخدر و تغییر در سازوکارهای امنیتی. با این حال چالش‌هایی مانند تفاوت در قدرت و نفوذ چانه‌زنی اعضای سازمان و ابهام‌های مربوط به هویت اصلی سازمان نیز وجود دارد. بررسی قوت‌ها و فرصت‌ها در مقایسه با ضعف‌ها و چالش‌ها نشان می‌دهد که فرصت‌ها و قوت‌ها بیشتر است، در نتیجه، سود ایجادشده از همکاری بیشتر از چالش‌ها و ضعف‌ها است. در این مطالعه از رویکرد توصیفی تحلیلی و چارچوب سوآت برای تحلیل وضعیت ایران در سازمان همکاری شانگهای استفاده می‌کنیم. برای افزایش منافع و اثربخشی راهبردی ایران در این سازمان راهبردهایی هم پیشنهاد می‌دهیم.

استناد: حاجی‌یوسفی، امیرمحمد، شیرخانی، شمیمه (۱۴۰۴)، «ایران و سازمان همکاری شانگهای: فرصت‌ها و

چالش‌ها»، مطالعات اوراسیای مرکزی، دوره ۱۸، شماره ۱، صص. ۸۵-۱۱۰.

<http://doi.org/10.22059/JCEP.2025.390354.450303>

© The Author(s).

ناشر: دانشگاه تهران

مقدمه

رویکرد ایران به سازمان‌های بین‌المللی در طول سال‌های متمادی به‌طور چشمگیری تکامل یافته است. در ابتدا این کشور نسبت به عضویت در چنین سازمان‌هایی ابراز تردید می‌کرد، اما با درک ارزش مشارکت منطقه‌ای و بین‌المللی و ایجاد چرخش‌هایی در سیاست خارجی، این موضع تغییر کرد. امروزه همکاری و مشارکت ایران در این سازمان‌ها بازتاب‌دهنده راهبردها و سیاست‌های دوره‌ای دولت با هدف ارتقای جایگاه جهانی آن است. در این نوشتار بر سازمان همکاری شانگهای تمرکز داریم که در سال ۱۹۹۷ با نام شانگهای-۵ شکل گرفت و در سال ۲۰۰۱ به‌شکل رسمی به سازمان همکاری شانگهای تبدیل شد. هدف این نوشتار این است که با بهره‌گیری از مدل تحلیلی اس‌دبلیو‌آئی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و چالش‌های عضویت ایران در این سازمان، به‌ویژه پس از تغییر وضعیت از عضو ناظر به عضویت کامل در سپتامبر ۲۰۲۱ را تجزیه و تحلیل کنیم. براساس پژوهش‌های پیشین با ارائه چارچوبی ساختاریافته برای بهینه‌سازی مزایای عضویت در سازمان همکاری شانگهای به دنبال ارائه راهکارهای عملی برای ایران هستیم. با توجه به اینکه چین و روسیه هر دو عضو شورای امنیت سازمان ملل متحد و نماینده بخش قابل توجهی از جمعیت جهان هستند و به‌عنوان بازیگران اصلی در سازمان همکاری شانگهای حضور دارند، ایران با دستیابی به این موقعیت ارزشمند برای کاهش انزوای بین‌المللی و تقویت همکاری می‌تواند نفوذ خود را در منطقه تقویت کند.

در حالی که چالش‌هایی مانند توازن‌نداشتن قدرت در میان کشورهای عضو و وابستگی اقتصادی به قدرت‌های بزرگ همچنان وجود دارد، عضویت ایران می‌تواند مزایای قابل توجهی به همراه داشته باشد، مانند تقویت روابط با شریک‌های منطقه‌ای و ارتقای موقعیت به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای فعال و تأثیرگذار. در ادامه روش‌شناسی مقاله را بیان می‌کنیم. سپس براساس تفاهم‌نامه تعهدات ایران با هدف به‌دست‌آوردن شرایط کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای و دو فهرست از پیمان‌های بین‌المللی لازم‌به‌اجرا در سازمان، قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای عضویت ایران را بررسی می‌کنیم. با ارائه تحلیل مقایسه‌ای میان فرصت‌ها و چالش‌ها به این پرسش پاسخ می‌دهیم که مزایای همکاری و عضویت بیشتر است یا نبود همکاری و سرانجام به جمع‌بندی و ارائه راهکارهای عملی برای رفع چالش‌ها و افزایش دستاوردها می‌پردازیم.

پیشینه پژوهش

جمشیدی و همکاران (۲۰۲۰) در مقاله «تأثیرپذیری ژئوپلیتیکی منافع ملی جمهوری اسلامی ایران

از رقابت ناتو و سازمان همکاری شانگهای در آسیای مرکزی» نشان می‌دهند که رقابت‌های ناتو و شانگهای منافع ملی ایران را در تأثیر قرار داده و ایران را ملزم به کاربست راهبرد مناسب برای حفاظت از منافع ملی خود کرده است. مشفق (۲۰۲۲) در مقاله «ملاحظات عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای، فرصت‌ها و چالش‌ها» به افزایش قدرت چانه‌زنی میان کشورهای منطقه، گسترش روابط تجاری و افزایش فرصت‌های دیپلماتیک اشاره و چالش‌هایی مانند مشخص‌نشدن جایگاه ایران و موانع اقتصادی و تجاری را مطرح می‌کند. همیانی و همکار (۲۰۲۲) در مقاله «ژئوپلیتیک و هویت اوراسیا: ایران و سازمان همکاری شانگهای» عضویت ایران را از دریچه سازه‌گرایی بیان و اهمیت ژئوپلیتیکی آن را بررسی می‌کند. حکیم و ایران‌نیا (۲۰۲۲) در مقاله «تأثیر عضویت دائم ایران در سازمان همکاری شانگهای بر وزن ژئوپلیتیکی ایران در منطقه آسیای مرکزی» می‌گویند عضویت دائم ایران می‌تواند جایگاه ژئوپلیتیکی کشور را ارتقا بخشد و منافع سیاسی، اقتصادی و امنیتی به همراه داشته باشد.

بیاری و همکاران (۲۰۲۲) در مقاله «چالش‌های عضویت دائم جمهوری اسلامی ایران در سازمان همکاری شانگهای» چالش‌هایی که ایران به‌عنوان عضو دائم با آن روبه‌رو است بررسی می‌کنند و بینش‌های ارزشمندی در مورد پیچیدگی‌های این عضویت ارائه می‌دهند. سلیمی و همکاران (۲۰۲۲) در مقاله «بررسی سازمان همکاری شانگهای و تأثیر عضویت ایران» حوزه‌های همکاری و پیامدهای بالقوه امنیتی و اقتصادی آن را بررسی می‌کنند. شریعتی‌نیا (۲۰۲۲) در مقاله «عضویت دائم ایران در سازمان همکاری شانگهای: پیامدهای امنیتی و اقتصادی» پیامدهای این توسعه را بیان می‌کنند. هونرادا و همکار (۲۰۲۳) در مقاله «عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای: تحلیل اس‌دبلیو‌آئی» پویایی تعامل ایران با سازمان شانگهای از ژوئن ۲۰۰۵ تا سپتامبر ۲۰۲۱ را بررسی می‌کنند و چگونگی استفاده ایران از ابزارهای دیپلماتیک، اطلاعاتی، نظامی و اقتصادی را تحلیل می‌کنند. نوزعیم و همکاران (۲۰۲۴) در مقاله «ارزیابی سیاسی رویکرد راهبردی و مواضع جمهوری اسلامی ایران در برابر سازمان همکاری شانگهای» نشان می‌دهند که عضویت دائم در سازمان همکاری شانگهای برای ایران فرصت‌های ساختاری ایجاد می‌کند که می‌تواند به موازنه‌سازی در برابر هژمونی‌گرایی آمریکا و افزایش جایگاه سیاسی و امنیتی ایران در معادله‌های آسیای مرکزی و تحولات خاورمیانه کمک کند.

هدف نوشتار حاضر گسترش این مطالعات با بررسی جامع و تحلیل محتوای سند تفاهم‌نامه تعهدهای ایران برای ایجاد شرایط کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای است. در این نوشتار

متن‌های همه موافقت‌نامه‌های همکاری ایران و سازمان همکاری شانگهای را بررسی و با بهره‌گیری از مدل اس‌دبلیوآتی قوت‌ها، ضعف‌ها، چالش‌ها و فرصت‌ها را تحلیل می‌کنیم. نوآوری این نوشتار این است که به مطالعه و تحلیل متنی و کیفی این اسناد می‌پردازیم.

روش‌شناسی

روش تحلیل اس‌دبلیوآتی چارچوب تحلیلی اولیه این نوشتار است. این روش امکان ارزیابی جامع عوامل داخلی و خارجی و مثبت و منفی را فراهم می‌کند که بر تصمیم‌گیری راهبردی تأثیر می‌گذارد. به همین جهت برای بررسی فرصت‌ها و چالش‌های ایران پس از عضویت دائم در سازمان همکاری شانگهای، اقدام‌های زیر را انجام دادیم. ابتدا پژوهش‌های علمی و تحلیل سیاست خارجی ایران در برابر سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را با تأکید بر سازمان همکاری شانگهای بررسی کردیم. سپس تفاهم‌نامه تعهدات ایران با هدف به‌دست‌آوردن شرایط در سازمان همکاری شانگهای^۱ در حوزه‌های مختلف و بیش از چهل پیوست آن را مطالعه و تحلیل کیفی کردیم. در نتیجه، فهرستی از قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای مرتبط با عضویت ایران در این سازمان تهیه و دسته‌بندی کردیم. تحلیل عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای از راه چارچوب اس‌دبلیوآتی و با توجه به پویایی‌های پیچیده منطقه‌ای انجام شده است.

بررسی قوت‌های ایران پس از دستیابی به عضویت کامل

براساس پیمان‌های بین‌المللی لازم‌به‌اجرا در سازمان همکاری شانگهای، عضویت دائم ایران، قوت‌های متعددی به‌ویژه در حوزه امنیت منطقه‌ای و همکاری‌های اقتصادی دارد. به‌طور کلی ریشه اصلی شکل‌گیری سازمان همکاری شانگهای مسائل امنیتی بوده است (مشایخ، ۱۴۰۳: ۴۰۶). بنابر ماده ۲ توافق‌نامه ساختار منطقه‌ای ضدتروریسم میان کشورهای عضو سازمان، همکاری‌های منطقه‌ای در حوزه مبارزه با تروریسم، جدایی‌طلبی و افراط‌گرایی میان کشورهای عضو افزایش یافته است. ماده ۶ این توافق‌نامه بستری مناسب برای همکاری با دیگر کشورها برای اشتراک‌گذاری اطلاعات و منابع به‌منظور مقابله با چالش‌های امنیتی مشترک فراهم می‌آورد.

1. Memorandum of Obligations of the Islamic Republic of Iran with the aim of obtaining the status of the Member State of Shanghai Cooperation Organization

براساس ماده ۱، ایجاد یک نهاد اختصاصی مانند راتر^۱ امکان هماهنگی اقدام‌ها را فراهم می‌کند که می‌تواند به حفظ یکپارچگی سرزمینی و حاکمیت ایران کمک کند. مفاد مصونیت مندرج در ماده ۱۳ این توافق‌نامه تضمین می‌کند که راتر به‌طور مؤثری در داخل ایران عمل کند و فضای مناسبی برای همکاری‌های بین‌المللی علیه تروریسم ایجاد کند. فرصت مشارکت ایران در توسعه اسناد حقوقی بین‌المللی مربوط با مبارزه با تروریسم بنابر ماده ۶، این کشور را به‌عنوان بازیگری فعال در شکل‌دهی به چارچوب امنیتی منطقه‌ای معرفی می‌کند و می‌تواند جایگاه دیپلماتیک آن را در منطقه تقویت کند.

ایران پس از پیوستن به توافق‌نامه همکاری در تضمین امنیت اطلاعات بین‌المللی از تلاش‌های مشترک با دیگر کشورهای عضو برای تعریف و پیاده‌سازی اقدام‌های مشترک برای افزایش امنیت اطلاعات بین‌المللی بهره‌مند خواهد شد. بر اساس ماده ۳، ایجاد سیستم نظارتی مشترک به ایران امکان می‌دهد تهدیدهای نوپدید در فضای اطلاعاتی را بهتر شناسایی و به آن پاسخ دهد. به‌علاوه ایران از مبارزه با جرائم سایبری حمایت کرده و می‌تواند توانایی‌های خود را در این حوزه تقویت کند. ماده ۴ این موافقت‌نامه بر اهمیت حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی تأکید می‌کند و هم‌سو با منافع ایران در ارتقای حقوق مدنی در چارچوب امنیت اطلاعات قرار دارد.

ماده ۶ نشان می‌دهد که ایران می‌تواند با اطمینان از حفاظت از اطلاعات محرمانه و رسیدگی به اسرار دولتی براساس مفاد توافق، از منافع ملی خود محافظت کند. ماده ۷ امکان آماده‌کردن تقسیم هزینه را برای ابتکارهای مشترک فراهم می‌آورد که می‌تواند بار مالی ایران را در همکاری‌های امنیتی بین‌المللی کاهش دهد. ماده ۹ مفاد مشاوره و مذاکره در حل و فصل اختلاف‌ها را به ایران ارائه می‌دهد و رویکردی ساختاریافته برای رسیدگی به هرگونه اختلاف‌نظر به‌وجودآمده با این توافق‌نامه را فراهم می‌آورد. با پیوستن به این قرارداد ایران می‌تواند توانایی‌های خود را در زمینه امنیت اطلاعات، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و حفاظت مؤثر از منافع ملی خود گسترش دهد.

با امضای توافق‌نامه همکاری در رابطه با مبارزه با قاچاق غیرقانونی مواد مخدر، مواد روانگردان و پیش‌سازها، بنابر ماده ۱، ایران می‌تواند راهبردها و اقدام‌های مشترک خود را در برابر قاچاق مواد مخدر افزایش دهد و از اطلاعات مشترک برای مقابله سازمان‌یافته استفاده

کند. تبادل اطلاعات در مورد فعالیت‌های قاچاق غیرقانونی بنابر ماده ۴ پاسخ هماهنگ‌تری به تهدیدهای مرتبط با مواد مخدر را تسهیل می‌کند. همچنین ظرفیت این کشور را برای رویارویی با مسائل مربوط با مواد مخدر تقویت می‌کند. سرانجام تعهد به حفظ محرمانگی و حفاظت از اطلاعات حساس بنا بر ماده ۱۰ تضمین می‌کند که ایران می‌تواند بدون به‌خطرانداختن امنیت ملی، به‌طور مؤثر همکاری کند.

جدول ۱. قوت‌ها

عوامل اصلی تقویت جایگاه ایران در نتیجه پیوستن به سازمان همکاری شانگهای	
عنوان	توضیحات
تعهد به اصول	براساس ماده ۱۰۲ یادداشت تعهد، ایران موظف به رعایت هدف‌ها و اصول سازمان است که سبب افزایش مشروعیت و هم‌سویی با تلاش‌های همکاری منطقه‌ای می‌شود.
مشارکت در بودجه سازمان همکاری شانگهای	براساس ماده ۲۰۴ تفاهم‌نامه، مشارکت مالی ایران به میزان ۵/۸ درصد در بودجه سازمان، نقش مهمی را در چارچوب مالی سازمان به آن می‌دهد.
سمت‌های کارکنان در نهادهای سازمان همکاری شانگهای	براساس ماده ۲۰۵، ایران سمت‌هایی در نهادهای دائمی سازمان دارد که به آن اجازه می‌دهد در فرایندهای تصمیم‌گیری فعالانه شرکت کند و در مشاغل بین‌المللی برای کارکنان اشتغال ایجاد کند.
موقعیت راهبردی	موقعیت جغرافیایی ایران، تسهیل تجارت و همکاری میان کشورهای عضو سازمان از راه مسیرهای زمینی و دریایی را ممکن می‌کند.
فراوانی منابع طبیعی	ایران ذخایر نفتی قابل توجهی دارد که می‌تواند سرمایه‌گذاری را جذب و ارتباطات اقتصادی خود را در سازمان تقویت کند.
بندر چابهار	توسعه این بندر می‌تواند به‌عنوان حلقه‌ای حیاتی برای تجارت و بازرگانی میان کشورهای عضو باشد.
حمایت از قدرت‌های بزرگ	عضویت ایران توسط اعضای با نفوذی مانند چین و روسیه تأیید شده است که می‌تواند جایگاه بین‌المللی آن را تقویت کند.
ظرفیت رشد اقتصادی	ظرفیت همکاری با قدرت‌های بزرگ اقتصادی و کشورهای همسایه می‌تواند اقتصاد ایران را زنده کند.
سازمان‌های اطلاعاتی قوی ایران	از قوت‌های این کشور در پیوستن این سازمان محسوب می‌شود.
قدرت نظامی ایران	ایران میزبان رزمایش‌های نظامی با اعضای اصلی سازمان یعنی چین و روسیه است، با عضویت در این سازمان امکان ارتقا و گسترش این رزمایش‌ها در سطح سازمانی فراهم شده است و سازمان می‌تواند از تجربه گسترده ایران در مبارزه با تروریسم در خاورمیانه و تجربه مبارزه با مواد مخدر در افغانستان بهره‌مند شود.

منبع: نویسندگان

بررسی ضعف‌های ایران پس از دستیابی به عضویت کامل

براساس پیمان‌های بین‌المللی لازم‌به‌اجرا، در چارچوب سازمان همکاری شانگهای، ایران در پی عضویت دائمی خود با تعهدهایی روبه‌رو می‌شود که ممکن است تضعیف‌کننده موقعیتش باشد. یکی از مسائل اساسی، الزام به پایبندی به پیمان‌ها و توافق‌های بین‌المللی است مانند توافق‌نامه همکاری در مبارزه با جرم و جنایت میان دولت‌های کشورهای عضو که دامنه وسیع همکاری که در ماده ۱ این توافق‌نامه بیان شده است، ممکن است به تعهدهای گسترده‌ای منجر شود که بر ظرفیت‌های اجرایی قانون و الزام‌های قضایی کنونی ایران تأثیر بگذارد، به‌ویژه در زمینه‌های جرائم سایبری و سازمان‌یافته که ممکن است در برخی منابع با محدودیت‌هایی روبه‌رو شوند. علاوه بر این، الزام‌های مربوط به اشتراک‌گذاری اطلاعات در مورد فعالیت‌های مجرمانه و مظنونان در ماده ۳ می‌تواند نگرانی‌هایی را در زمینه امنیت ملی و حریم خصوصی ایجاد کند، زیرا اطلاعات مجرمانه ممکن است در معرض دسترسی دیگر کشورهای عضو قرار گیرد و احتمال سوءاستفاده یا افشای اطلاعات وجود دارد.

در ماده ۹ سازوکار خاصی برای حل و فصل اختلاف‌های ناشی از تفاوت‌های تفسیری یا رویکردهای قانونی ارائه نشده است. این امر می‌تواند به پیچیدگی در همکاری‌ها یا ایجاد تنش‌های دیپلماتیک منجر شود. همچنین الزام به دست‌آوردن رضایت کتبی پیشین، پیش از اشتراک‌گذاری اطلاعات با اشخاص دیگر بنابر ماده ۷ ممکن است توانایی ایران را برای تعامل با دیگر سازمان‌های بین‌المللی یا کشورهایی که در چارچوب سازمان نیستند، محدود کند. در نهایت، مدت نامحدود این توافق در ماده ۱۲ ممکن است انعطاف‌پذیری ایران را برای انطباق با تعهدهای خود در برابر تغییرهای شرایط داخلی و بین‌المللی محدود کند.

پیوستن و امضای توافق‌نامه همکاری در آموزش میان دولت‌های کشورهای عضو نیز ممکن است با چندین چالش همراه باشد. الزام به مبادله کارآموزان و کارکنان آموزشی بر اساس ماده ۳ ممکن است مؤسسه‌های آموزشی ایران را زیر فشار قرار دهد و در پذیرش شرکت‌کنندگان بین‌المللی هم‌راستا با استانداردها و منابع آموزشی کشور، چالش‌هایی به وجود آورد. بنابر ماده ۹ ممکن است اختلاف‌هایی در استانداردهای آموزشی و برنامه‌های درسی میان کشورهای عضو وجود داشته باشد که بر پویایی دانش‌آموزان و کارشناسان تأثیر بگذارد. ماده ۱۳ بار مالی قابل توجهی را برای افراد و مؤسسه‌های فرستنده به‌منظور تأمین هزینه‌های سفر ایجاد می‌کند. درحالی‌که بنابر این ماده، طرف پذیرنده باید حمایت مالی از تحصیل را فراهم کند، اما این شرط ممکن است به‌طور مستمر اجرا یا به اندازه کافی تأمین نشود که به ایجاد فرصت‌های نابرابر برای دانشجویان

ایرانی منجر شود. ایجاد کارگروه تخصصی دائمی براساس ماده ۱۴ نیز ممکن است به تأخیرهای بوروکراتیک در تصمیم‌گیری و اجرا منجر شود. اتکا به مذاکره و مشاوره برای حل اختلاف‌ها بنابر ماده ۱۶ ممکن است نتایج سریعی برای تعارض‌های پیش‌آمده ارائه ندهد و مانع همکاری و پیشرفت در ابتکارهای آموزشی شود.

دامنه گسترده همکاری که در ماده ۱ مشارکت ایران در موافقت‌نامه همکاری علمی و فنی بیان شده است می‌تواند محدودیت‌هایی در تخصیص منابع ایجاد کند، زیرا ایران ممکن است در اولویت‌بندی حوزه‌های مختلف همکاری با نیازها و محدودیت‌های داخلی روبه‌رو شود. ماده ۲ ایجاب می‌کند که همکاری‌ها بنابر با قوانین ملی انجام شود که ممکن است موانع دیوانی ایجاد کند و به تأخیر طرح‌ها و ابتکارهای پژوهشی مشترک منجر شود. اتکا به رضایت متقابل برای تغییرها و اصلاحات براساس ماده ۷ ممکن است به مذاکرات طولانی و بن‌بست‌های احتمالی منجر شود و توانایی ایران را برای سازگاری سریع با پیشرفت‌های علمی و فناوری محدود کند. ایجاد کارگروه دائمی براساس ماده ۵ ممکن است لایه‌های بیشتر دیوان‌سالاری را به وجود آورد که فرایند تصمیم‌گیری و اجرای طرح‌های مشترک را کند می‌کند. ماده ۳ بر حمایت از حقوق مالکیت معنوی تأکید می‌کند که می‌تواند نگرانی‌هایی برای پژوهشگران و مؤسسه‌های ایرانی در مورد اشتراک‌گذاری اطلاعات یا فناوری‌های اختصاصی به‌ویژه در زمینه‌های حساس به وجود آورد و پیشرفت‌های مشترک را محدود کند.

براساس ماده ۱۱، تمدید خودکار توافق می‌تواند ایران را در تعهدی بلندمدت بدون ارزیابی آشکار از مزایا یا پیامدها گرفتار کند. الزام‌های حل‌وفصل اختلاف‌ها به‌وسیله مشاوره و مذاکره بنابر ماده ۹ ممکن است سازوکار مؤثری برای حل به‌موقع منازعه‌ها فراهم نکند و سبب تضعیف همکاری‌ها و تلاش‌های مشترک شود. نبود سازوکار شفاف برای ارزیابی اثربخشی همکاری (که به‌طور مشخص در توافق بیان نشده است) ممکن است چالش‌هایی در ارزیابی پیشرفت و نتایج به وجود آورد و مسیر ایران را برای ادامه سرمایه‌گذاری در طرح‌های مشترک دشوار کند مواردی مانند توسعه راهبردهای دیپلماتیک برای تقویت روابط با کشورهای عضو، تدوین قوانین داخلی متناسب با الزام‌های بین‌المللی، ایجاد سازوکارهایی برای حل اختلاف‌ها، حفاظت از حریم و امنیت ملی، تقویت زیرساخت‌های آموزشی، تشکیل کارگروه‌های تخصصی برای نظارت بر اجرای توافقات و گسترش روابط با سازمان‌های بین‌المللی دیگر، می‌تواند به بهبود موقعیت ایران در عرصه بین‌المللی کمک کند. سرانجام امضای پروتکل همکاری و هماهنگی فعالیت‌های وزارت‌خانه‌های امور خارجه کشورهای عضو سازمان، ممکن است از ایران بخواهد که سیاست خارجی خود را با دیگر

کشورهای عضو هماهنگ کند و به‌طور کلی استقلال خود را در روابط بین‌الملل محدود کند.

جدول ۲. ضعف‌ها

عوامل اصلی تضعیف موقعیت ایران در نتیجه پیوستن به سازمان همکاری شانگهای	
عنوان	توضیحات
کمک‌های مالی	براساس ماده ۳۴، ایران باید کمک‌های به موقع به بودجه سازمان را تضمین کند که این مسئله می‌تواند در صورت بدتر شدن شرایط مالی ایران، اقتصاد کشور را زیر فشار قرار دهد.
نیاز به هم‌سویی سیاست‌ها	براساس ماده ۱۲، ایران باید سیاست‌های خود را با اصول و هدف‌های سازمان هم‌سو کند که ممکن است نیازمند تغییرهای قابل توجهی در سیاست داخلی و در روابط خارجی باشد.
نبود اعتماد	اعتماد میان کشورهای عضو در مورد انجام تعهدها ممکن است اندک باشد و به چالش‌هایی در تضمین تعهد متقابل در سازمان منجر شود.
تصور انزوا	ایران با وجود عضویت همچنان از تصویر انزوا به دلیل درگیری‌ها و تحریم‌ها رنج می‌برد.
وابستگی به قدرت‌های خارجی	اتکا به چین و روسیه برای حمایت اقتصادی ممکن است خودمختاری ایران را در تصمیم‌گیری محدود کند.

منبع: نویسندگان

فرصت‌های ایران پس از دستیابی به عضویت کامل

حوزه سازمان شانگهای از دریای بالتیک تا دریای چین، از سیبری تا خلیج فارس و خلیج بنگال گسترده است (عطایی و زنگنه، ۱۳۹۹: ۱۴۶). عضویت دائم ایران در چنین سازمانی می‌تواند فرصت‌های متنوعی را برای آن فراهم کند. این عضویت می‌تواند به ایجاد تعادل در برابر نظام هژمونیک کمک کند و به‌نوعی تهدیدی برای آمریکا و غرب محسوب شود، زیرا تلاش‌های این کشورها برای منزوی و محدود کردن نفوذ منطقه‌ای و بین‌المللی ایران را ناکام می‌گذارد. در این چارچوب، موازنه‌سازی در برابر قدرت‌های هژمونیک بیشتر از راه «توازن نرم» (راهبردی که با هدف خنثی کردن نفوذ بازیگران مسلط بدون رویارویی مستقیم) به دست می‌آید (رضایی و صالحی، ۱۳۸۹: ۶۴). این رویکرد به ایران امکان می‌دهد که با دیگر اعضا همکاری و نظم جهانی کنونی را هدایت و منافع سیاسی، اقتصادی و امنیتی خود را تقویت کند. عضویت ایران در سازمان و گسترش همکاری‌ها با روسیه و چین، پیامدهای مهمی برای

نظم بین‌المللی به همراه دارد. حامیان سیاست خارجی ایران بر این باورند که یکی از مؤثرترین راهبردها برای مقابله با هژمونی ایالات متحد، مشارکت راهبردی با کشورهای آسیایی است. این نگرش، تمایل ایران برای داشتن نقش فعال در سازمان را تقویت می‌کند و این سازمان را به‌عنوان بستری ضروری برای مقابله با محیط بین‌المللی تک‌قطبی به رهبری ایالات متحد می‌داند (حاجی یوسفی و الوند، ۱۳۸۷: ۱۸۴).

روسیه و چین هر دو متعهد به مهار نفوذ ایالات متحد در جنوب غربی و آسیای مرکزی هستند. این هدف مشترک، روابط دوجانبه ایران با این قدرت‌ها را تقویت کرده و تعهد این کشور را به سازمان همکاری شانگهای، سازمانی که خود را در مخالفت با ساختار جهانی تک‌قطبی قرار می‌دهد، تقویت کرده است. در نتیجه، تلاش ایران برای تقویت ائتلاف منطقه‌ای علیه سلطه ایالات متحد تشدید شده است که به تمایل شدید برای پیوستن و مشارکت فعال در سازمان منجر شده است (Dizboni, Haji-Yousefi and McPherson, 2010).

با بررسی موافقت‌نامه‌هایی که ایران امضا کرده است فرصت‌هایی برای ایران مشخص می‌شود؛ برای نمونه، پیوستن به موافقت‌نامه کمک متقابل امدادرسانی در بلایا میان دولت‌های کشورهای عضو موجب تقویت همکاری منطقه‌ای می‌شود. بر اساس ماده ۲ این توافق‌نامه، پیوستن به این توافق به ایران اجازه می‌دهد در تلاش‌های مشترک با دیگر کشورهای عضو برای امدادرسانی اضطراری شرکت کند که می‌تواند روابط دیپلماتیک را تقویت کند. با توجه به ماده ۴، ایران می‌تواند از کمک تیم‌های نجات و تدارکات امدادی دیگر کشورهای عضو در زمان‌های اضطراری بهره‌مند شود. ماده ۵ این توافق‌نامه بیان می‌کند که ایران از راه همکاری در پیشگیری اضطراری و برنامه‌ریزی اقدام‌های مشترک می‌تواند توانایی‌های خود را در مدیریت بلایا توسعه دهد که به آمادگی بهتر برای شرایط اضطراری منجر شود. ماده ۶ این موافقت‌نامه، تبادل اطلاعات در مورد شرایط اضطراری و نظارت بر محیط زیست را تسهیل می‌کند. براساس ماده ۹ مفاد توافق‌نامه در مورد گمرک و حمل‌ونقل می‌تواند روند دریافت سریع کمک‌های بین‌المللی ایران را در زمان‌های اضطراری ساده کند. بنابر ماده ۱۸ این توافق‌نامه، ایران با مشارکت فعال در آن می‌تواند خود را به‌عنوان یک رهبر در واکنش به بلایا و کمک‌های بشردوستانه در منطقه قرار دهد و اعتبار بین‌المللی خود را افزایش دهد.

پیوسته‌سازی ایران به توافق‌نامه همکاری و تعامل کشورهای عضو در مسائل مرزی نیز ممکن است پدیدآورنده برخی از فرصت‌ها برای ایران باشد. برای نمونه، بنا بر ماده ۳ این توافق‌نامه ایران می‌تواند امنیت مرزی خود را از راه همکاری با دیگر کشورهای عضو و به

اشتراک گذاشتن بهترین روش‌ها و راهبردها برای مبارزه با تهدیدهایی مانند تروریسم، افراط‌گرایی و جنایت‌های فراملی افزایش دهد. همچنین توانمندی‌های مقام‌های مرزی ایران تسهیل می‌شود که به مدیریت و حفاظت مؤثر مرزها منجر می‌شود. بر اساس ماده ۴ ایران از تبادل اطلاعات در مورد فعالیت‌های غیرقانونی، کمک به بهبود آگاهی موقعیتی و پاسخ به موقع به تهدیدهای مرزی سود خواهد برد و می‌تواند در برنامه‌های آموزشی، بازآموزی پیشرفته برای کارکنان امنیت مرزی شرکت کند. براساس ماده ۶ تشکیل نشست‌های سالانه سران، فرصت‌هایی را برای ایران برای تعامل با دیگر کشورهای عضو، تقویت روابط دیپلماتیک و حل مشکلات فراهم می‌کند.

یکی دیگر از توافقی‌نامه‌های مهم که پیوستن ایران به آن می‌تواند فرصت‌هایی را به همراه داشته باشد، توافق‌نامه همکاری در مبارزه با قاچاق غیرقانونی اسلحه، مهمات و مواد منفجره میان دولت‌های کشورهای عضو است. بنابر ماده ۲ این توافق‌نامه ایران می‌تواند همکاری خود را با دیگر کشورهای عضو در مبارزه با قاچاق غیرقانونی اسلحه تقویت کند. براساس ماده ۳ ایران با تلاش برای هماهنگ کردن قوانین مربوط با قاچاق اسلحه، می‌تواند چارچوب قانونی خود را ارتقا دهد و آن را در تعقیب جرائم و هم‌سویی با استانداردهای بین‌المللی مؤثر کند. ماده ۴ این توافق‌نامه تبادل اطلاعات در مورد جرائم نزدیک به شکل‌گیری یا انجام‌شده مربوط با قاچاق اسلحه را تسهیل می‌کند که می‌تواند توانایی‌های اطلاعاتی و واکنش ایران را بهبود بخشد. همکاری در برنامه‌ریزی و اجرای اقدام‌های هماهنگ برای پژوهش‌ها می‌تواند به ایران در مقابله مؤثرتر با قاچاق اسلحه از راه منابع و تخصص مشترک کمک کند. فرصت دیگری که پس از عضویت دائم ایران می‌تواند به وجود آید، تقویت همکاری‌ها در زمینه مبارزه با افراط‌گرایی و قاچاق مواد مخدر است. ایران به‌عنوان مسیر اصلی جابه‌جایی و قاچاق مواد مخدر از افغانستان به غرب از مسیر ترکیه، بالکان و دیگر مناطق، به‌طور قابل توجهی در کاهش جریان مواد مخدر از خاک خود موفق بوده است (واعظی، ۱۳۸۹: ۲۴).

ایران و همسایگانش در سازمان همکاری شانگهای با چالش‌های منطقه‌ای متعددی از جمله قاچاق مواد مخدر، افراط‌گرایی مذهبی، ضعف حاکمیت دولتی و بحران‌های اقتدار روبه‌رو هستند. هدف ایران و دیگر کشورهای عضو این است که با بهره‌گیری از ظرفیت‌های سازمانی، به‌طور مؤثر به این مشکلات رسیدگی کنند. رویکرد امنیتی ایران عناصری را در بر می‌گیرد که در صورت حمایت و همکاری کافی منطقه‌ای، می‌تواند به تقویت چارچوب امنیتی پایدار منجر شود (اسلامی و دیگران، ۱۳۹۷: ۱۲).

تغییر در نگرش‌های امنیتی نسبت به ایران، فرصت دیگری است که پس از عضویت دائم این کشور در سازمان همکاری شانگهای ممکن است به وجود آید. این فرصت ناشی از تغییر رویکرد سیاست خارجی ایران نسبت به سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی است. برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) و مذاکرات پیامد آن میان ایران و ایالات متحد به‌عنوان موفقیت‌های دیپلماتیک برآورد شد که چهره بین‌المللی جدیدی از ایران به جامعه جهانی نشان داد. این مسئله و این تغییر مسیر، راه را برای عضویت دائمی ایران هموار کرد، زیرا اعضای این سازمان نقش و سهم بالقوه ایران را در ثبات و همکاری منطقه‌ای ارزیابی کردند (جعفری و بلبسی، ۱۳۹۷: ۱۸۳). شروع مذاکرات برجام در ابتدا انتظارات اعضا را برای عضویت ایران افزایش داد، زیرا آن‌ها پیش‌بینی می‌کردند که تحریم‌ها برداشته شود و این امر نگرانی‌ها در مورد خطرهای امنیتی ایران را بیش از پیش کاهش می‌داد و نویدبخش فرصت‌های جدیدی برای ایران در نظام بین‌المللی بود (کوچرا، ۱۳۹۴).

کشورهای عضو از مشارکت ایران به‌عنوان عضو دائمی مشروط به لغو تحریم‌های ایالات متحد استقبال کردند. با این حال، با روی کار آمدن دولت دونالد ترامپ و خروج ایالات متحد در سال ۲۰۱۸ از برجام در عمل این توافق تضعیف شد. به دنبال آن ایالات متحد تحریم‌ها را علیه ایران بازگرداند و صادرات نفت ایران را به میزان قابل توجهی محدود کرد. پس از خروج آمریکا از برجام، چین و روسیه در راستای ترغیب آمریکا برای بازگشت به برجام اقدام‌هایی انجام دادند، برای نمونه، روسیه و چین با برگزاری نشست‌های دیپلماتیک با اعضای برجام و دیگر قدرت‌ها تلاش کرده‌اند اجماع جهانی برای بازگشت آمریکا به توافق ایجاد کنند. همچنین به ایالات متحد هشدار داده‌اند که بازنگشتن به توافق می‌تواند به کاهش نفوذ این کشور در منطقه منجر شود. وزیران خارجه این دو کشور در دیداری که در شهر «گویلین» چین برگزار شد در مورد برنامه هسته‌ای ایران اعلام کردند، ایالات متحد باید بدون هیچ قید و شرط در سریع‌ترین زمان به «برنامه جامع اقدام مشترک» (برجام) بازگردد و تحریم‌های یک‌جانبه علیه ایران را لغو کند. در سال‌های اخیر، با تغییر پویایی‌های ژئوپلیتیک جهانی، چین عضویت ایران را به چشم یک عامل ثبات‌بخش به‌ویژه با توجه به منابع انرژی ایران می‌نگرد، اگرچه این امر خطر تشدید تنش‌ها با ایالات متحد را در پی دارد. قرارداد همکاری ۲۵ ساله امضا شده در سال ۲۰۲۱ میان چین و ایران که شامل تجارت قابل توجه نفت است، اهمیت راهبردی ایران برای چین را بیشتر نشان می‌دهد (Zainli, 2023).

جدول ۳. فرصت‌ها

فرصت‌های ایران پس از عضویت دائم در سازمان همکاری شانگهای	
عنوان	توضیحات
همکاری‌های منطقه‌ای تقویت‌شده	براساس ماده ۲.۳ کنوانسیون شانگهای در مورد مبارزه با تروریسم، جدایی طلبی و افراط‌گرایی؛ عضویت به ایران اجازه همکاری در موضوع‌های امنیتی مانند تروریسم و افراط‌گرایی می‌دهد که سبب بهبود جایگاه منطقه‌ای می‌شود.
سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی	براساس ماده ۴.۳ دسترسی به پیمان‌های بین‌المللی برای همکاری‌های تجاری و اقتصادی؛ ایران می‌تواند با استفاده از منابع طبیعی و موقعیت راهبردی خود، سرمایه‌گذاری دیگر کشورهای عضو را جذب کند.
افزایش نفوذ	براساس ماده ۳.۵ حق مشارکت در پیمان‌های بین‌المللی با مشارکت در فعالیت‌ها و گفت‌وگوهای سازمان، ایران می‌تواند جایگاه قوی‌تری در مسائل منطقه‌ای به‌دست آورد و نفوذ ژئوپلیتیکی خود را افزایش دهد.
ایجاد روابط با قدرت‌های بزرگ	براساس ماده ۴.۳ پیوستن به پیمان‌های بین‌المللی سازمان، عضویت فرصت‌هایی را برای تقویت روابط با قدرت‌های بزرگ مانند چین و روسیه فراهم می‌کند که می‌تواند برای دریافت حمایت‌های اقتصادی و سیاسی مفید باشد.
همکاری‌های فنی و تخصصی	عضویت دائم ایران این امکان را فراهم می‌کند تا مهارت‌های فنی و تخصصی خود را با دیگر اعضا به اشتراک و به نمایش بگذارد و از قابلیت‌های اعضای سازمان در بخش‌های نظامی، امنیتی، انرژی و اقتصادی بهره‌مند شود.
حمایت دیپلماتیک و بین‌المللی	در درگیری‌های یا مذاکرات منطقه‌ای یا فرامنطقه‌ای، ایران ممکن است از حمایت دیپلماتیک کشورهای عضو برخوردار شود، در چالش‌های بین‌المللی، حمایت کشورهای عضو و کشورهای منطقه می‌تواند به ایران در دستیابی به منافع راهبردی خود کمک کند.

منبع: نویسندگان

تهدیدهای ایران پس از دستیابی به عضویت کامل

در حالی‌که مزایای آشکاری برای همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی وجود دارد، بررسی چالش‌هایی که ممکن است ایران به‌عنوان عضو دائم با آن روبه‌رو شود ضروری است. در این بخش تهدیدهای احتمالی پیش روی ایران پس از امضای این توافق‌نامه‌ها را بررسی می‌کنیم.

پیوسته‌سازی ایران به توافق‌نامه کمک‌های متقابل در بلایای طبیعی علاوه بر فرصت‌های

یادشده به وجود آورنده تهدیدهایی است مانند اینکه براساس ماده ۲ اتکا به کمک دیگر کشورهای عضو در زمان‌های اضطراری ممکن است احساس آسیب‌پذیری یا وابستگی ایجاد کند که می‌تواند بر حاکمیت ایران تأثیر بگذارد. همچنین بنابر ماده ۱۱ این توافق‌نامه، ایران ممکن است در پایبندی به استانداردها و شیوه‌های بین‌المللی مندرج در توافق با چالش‌هایی روبه‌رو شود، به‌ویژه اگر چارچوب‌های موجود واکنش در برابر بلایا متفاوت باشد. نکته بعدی در همین ماده در مورد پیامدهای مالی ارائه کمک به دیگر کشورهای عضو است که ممکن است منابع مالی ایران را به‌ویژه در زمان مشکلات اقتصادی زیر فشار قرار دهد. براساس ماده ۱۲ ادعاهای مربوط به خسارت‌ها یا صدمه‌ها در هنگام واکنش اضطراری می‌تواند چالش‌های حقوقی برای ایران ایجاد کند، به‌ویژه اگر اختلاف‌هایی در مورد مسئولیت و غرامت ایجاد شود. براساس ماده ۱۳، دخالت در یک توافق چندجانبه ممکن است به پیامدهای سیاسی منجر شود، به‌ویژه اگر تنش‌های ژئوپلیتیکی میان کشورهای عضو ایجاد شود و بر همکاری تأثیر بگذارد.

تهدید و چالش بعدی در مورد پیوسته‌سازی ایران به توافق‌نامه همکاری و تعامل کشورهای عضو در مسائل مرزی است. بنابر ماده ۲ ایران ممکن است در هم‌سویی شیوه‌های حفاظت از مرزهای ملی خود با اصول و هنجارهای حقوقی شناخته‌شده بین‌المللی که مغایر با سیاست‌های کنونی آن است، با چالش‌هایی روبه‌رو شود. براساس ماده ۳ افزایش همکاری در زمینه امنیت مرزی می‌تواند به نگرانی در مورد حاکمیت ملی منجر شود. به علاوه بنابر ماده ۴ هماهنگی فعالیت‌های مرزی با چندین کشور ممکن است چالش‌های پشتیبانی و دیوان‌سالاری ایجاد کند، به‌ویژه اگر تفاوت‌هایی در رویه‌های عملیاتی یا چارچوب‌های قانونی وجود داشته باشد. ماده ۷ این توافق‌نامه بیان می‌کند که مبادله اطلاعات حساس در صورت نبود محافظت کافی می‌تواند خطرهایی به همراه داشته باشد و ممکن است امنیت ملی را به خطر بیندازد. بنابر ماده ۸ درحالی‌که باید هزینه‌ها به‌صورت جداگانه پرداخت شود، ایران ممکن است در اجرای این توافق با فشارهای مالی روبه‌رو شود، به‌ویژه اگر منابع گسترده‌ای برای ظرفیت‌سازی و آموزش نیاز باشد. براساس ماده ۹ اگر اختلاف‌هایی در مورد تفسیر یا اجرای توافق ایجاد شود، ایران ممکن است خود را در مذاکرات طولانی ببیند که می‌تواند پاسخ به‌موقع به چالش‌های امنیتی مرزی را به تأخیر بیندازد.

در رابطه با چالش و تهدیدهای احتمالی ناشی از پیوسته‌سازی به توافق‌نامه همکاری در مبارزه با قاچاق غیرقانونی اسلحه، مهمات و مواد منفجره میان دولت‌های کشورهای عضو توجه به این ماده‌ها اهمیت دارد. براساس ماده ۳ ایران ممکن است در هم‌سویی قوانین و رویه‌های ملی خود با استانداردهای بین‌المللی و دیگر کشورهای عضو سازمان با چالش‌هایی روبه‌رو شود. بنابر ماده ۴

هماهنگی با چندین کشور در مورد راهبردها و اقدام‌های مشترک ممکن است پیچیده و از نظر بوروکراتیک چالش‌برانگیز باشد، به‌ویژه اگر تفاوت‌هایی در رویه‌های عملیاتی وجود داشته باشد. براساس ماده ۷ افزایش همکاری در مورد مسائل اجرای قانون ممکن است نگرانی‌هایی را در مورد حاکمیت ملی به‌ویژه در مورد حضور عامل‌های خارجی یا به اشتراک‌گذاری اطلاعات حساس ایجاد کند. این توافق‌نامه پروتکل‌های خاصی را برای درخواست‌های کمک مشخص می‌کند که می‌تواند به تأخیر در شرایط فوری منجر شود. سرانجام ماده ۱۱ در صورت بروز اختلاف در مورد تفسیر یا اجرای توافق، ایران ممکن است با مذاکرات بلندمدتی روبه‌رو شود که می‌تواند مانع همکاری و اقدام به موقع علیه قاچاق غیرقانونی شود.

تحریم‌های سیاسی علیه ایران توانایی‌های دیپلماتیک این کشور را برای تعامل با دیگر کشورها محدود می‌کند. بیشتر تحریم‌های سیاسی علیه ایران پس از انقلاب اسلامی ۱۹۷۹ به کار گرفته شد و پس از کشف برنامه هسته‌ای ایران در دهه‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰ شدیدتر شد. عضویت کامل ایران می‌تواند دیگر اعضا را به دلیل تعامل با ایران زیر تحریم‌های ثانویه غرب قرار دهد. درحالی‌که چین و روسیه می‌توانند تحریم‌های غرب را مدیریت کنند، کشورهای آسیای مرکزی ممکن است تمایلی به تعامل با ایران در چارچوب سازمان نداشته باشند که بر عملکرد این سازمان تأثیر می‌گذارد (Honrad and Ranjbar, 2023: 32).

مورد بعدی ابهام در مورد هویت اصلی سازمان است. این سازمان هویت مشخصی ندارد. اگرچه سازمان در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی تعهدهایی دارد، اما در مورد مأموریت و هدف کلی خود با تضادهایی روبه‌رو است. مسائل متعدد منطقه‌ای و مشکلات داخلی، سازمان را از کاربست هویتی منسجم و متمایز باز داشته است (Biari, Haghighi, and Zarei, 2023: 2543). سازمان شانگهای نتوانسته است هویت مشخصی در برابر جهان سرمایه‌سالار غرب ایجاد کند. این سازمان ترکیبی ناهمگون از ایده‌ها و نظام‌های مختلف است که براساس منافع و ملاحظه‌های خاص در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند. از مزایای داشتن هویت مشخص می‌توان به تقویت همکاری‌های اقتصادی، امنیتی و سیاسی میان اعضا اشاره کرد. این هویت می‌تواند به عنوان نیروی متوازن‌کننده در برابر نفوذ غرب عمل کند و به کشورهای عضو کمک کند تا در مسائل منطقه‌ای و جهانی، موضع مشترکی بگیرند. در سطح جهانی، این هویت می‌تواند به افزایش قدرت چانه‌زنی اعضا در مجامع بین‌المللی و تقویت همکاری‌های چندجانبه منجر شود.

به‌علاوه گرایش‌های داخلی و سیاست‌های خارجی کشورهای عضو سازمان، در تأثیر

رقابت‌های راهبردی و منافع ملی قرار دارد. روابط پیچیده‌ای میان کشورهایمانند چین، پاکستان، هند و روسیه وجود دارد که به دو قطبی شدن فزاینده منجر می‌شود. چین به دنبال دسترسی به بازارها و منابع انرژی و روسیه به دنبال احیای نفوذ خود در کشورهای همسود است. کشورهای آسیای مرکزی نیز عضویت در این سازمان را به عنوان ابزاری برای حفظ حاکمیت و بهره‌برداری از سرمایه‌گذاری‌های چین و روسیه می‌دانند و آن را سازوکاری برای رقابت میان چین، روسیه و ایالات متحد می‌شناسند. هرچند امروز بیش از هر زمان دیگری چین و روسیه به یکدیگر نزدیک شده‌اند و در حوزه‌های مختلفی اشتراک نظر دارند، همچنان خطر رقابت میان این دو قدرت می‌تواند تهدیدی برای توسعه منطقه‌گرایی سازمان باشد. افزایش اعضای سازمان با وجود اینکه موجب گسترش ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سازمان همکاری شانگهای شده است، تهدیدها و چالش‌هایی را نیز به آن اضافه کرده است که می‌تواند واگرایی را نیز به همراه داشته باشد (رئیس‌نژاد و برنجی، ۱۴۰۱: ۱۲۰).

جدول ۴: چالش‌ها

تهدیدهای ایران پس از عضویت دائم در سازمان همکاری شانگهای	
عنوان	توضیحات
تعهدات پیوستن به پیمان بین‌المللی	براساس ماده ۲.۳ و ۳.۳ ایران موظف است در مهلت مشخصی به پیمان بین‌المللی متعدد بپیوندد که در صورت کندی یا مانع شدن فرایندهای داخلی این مسئله؛ پایبند نبودن و پیوستن می‌تواند چالش برانگیز باشد.
رعایت تعهدات	براساس ماده ۱.۶؛ انجام‌دادن تعهدات می‌تواند به تعلیق یا فسخ تفاهم‌نامه منجر شود که ممکن است وضعیت عضویت ایران را به خطر بیندازد.
چالش‌های سیاسی داخلی	ماده ۱.۲ از بخش الزام به پایبندی به اصول سازمان پویایی‌های سیاسی داخلی ممکن است مانع از توانایی ایران در اجرای اصلاحات لازم و هم‌سویی با هدف‌های سازمان شود.
تعارض‌های احتمالی با دیگر اعضا	براساس ماده ۱.۲ از بخش نیاز به هم‌سویی با هدف‌های سازمان روابط ایران با کشورهای همسایه ممکن است تنش‌هایی را در چارچوب سازمان ایجاد کند و بر روابط همکاری‌جویانه تأثیر بگذارد.
افزایش فشار غرب	عضویت دائم ایران در سازمانی که بیشتر مخالف نفوذ غرب برآورد می‌شود، می‌تواند به نظارت بیشتر غرب و فرایندهای تصمیم‌گیری پیچیده منجر شود.
رقابت منطقه‌ای	روابط ایران با برخی از اعضای سازمان مانند هند و پاکستان می‌تواند به دلیل عوامل ژئوپلیتیک و تاریخی بلندمدت پیچیده شود.

منبع: نویسندگان

در مجموع بررسی‌های ما از قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها نشان می‌دهد اگرچه ایران با چالش‌هایی روبه‌رو است، فرصت‌هایی که برشمرده شدند در سیاست خارجی ایران اهمیت و جایگاه بیشتری دارند. مزایای همکاری، بیشتر از چالش‌های ناشی از همکاری نکردن در این سازمان است. جمهوری اسلامی ایران با داشتن این سه امتیاز جغرافیایی در جهان موقعیت ویژه‌ای دارد: ۱. ایران متصل به موقعیت خشکی اوراسیاست؛ ۲. با داشتن سواحل طولانی در خلیج فارس و دریای عمان از موقعیت مناسب دریایی برخوردار است؛ ۳. در اختیار داشتن تنگه هرمز که حدود یک‌سوم تجارت جهانی انرژی از آن انجام می‌شود. بنابراین از نظر موقعیت جغرافیایی ایران نسبت به حوزه‌های ژئوپلیتیکی پیرامون خود موقعیت مرکزی دارد (انصاری‌نسب و بیدمال، ۱۴۰۲، ۱۱۶).

با تأمل بر موقعیت خاص ژئوپلیتیک، ژئواکونومیک و ژئواستراتژیک ایران می‌توان دید که عضویت دائم در این سازمان اجازه دسترسی ایران به بازارهای کشورهای عضو را که شامل جمعیت‌های بزرگ و اقتصادهای در حال رشد است ممکن می‌کند. به علاوه رویارویی ایران با چالش‌های مستمر پیرامون حوزه خود مانند تروریسم، افراط‌گرایی، جنایت‌های سازمان‌یافته، وقوع بلایای طبیعی، قاچاق مواد مخدر از یک‌سو و وجود فرصت‌های مغتنم برای افزایش منافع خود از سوی دیگر، این واقعیت را گوشزد می‌کند که تهران می‌تواند با حضور فعال در سازمان‌های منطقه‌ای به‌صورت بهینه به تهدیدها پاسخ دهد و از فرصت‌ها استفاده کند (کوشکی و حسینی، ۱۳۹۶: ۷۵۰).

نتیجه

عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای می‌تواند جایگاه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایران را تقویت کند و نفوذ منطقه‌ای کشور را افزایش دهد که در پی آن منافع اقتصادی، امنیتی و سیاسی به همراه داشته باشد. عضویت دائمی ایران می‌تواند فرصت‌های گسترده‌تری برای مبادله‌های اقتصادی فراهم کند و به‌طور بالقوه وابستگی به دلار آمریکا در تجارت را کاهش می‌دهد. همکاری‌های اقتصادی بیشتر در داخل سازمان در حالی که مشارکت ایران با چین و روسیه سبب گسترش نفوذ سازمان همکاری شانگهای در خاورمیانه و خلیج فارس خواهد شد، می‌تواند گردشگری و تجارت منطقه‌ای را پویاتر کند. مشارکت ایران در سازمانی با قدرت‌های هسته‌ای ممکن است برتری‌های راهبردی به همراه داشته باشد. در نتیجه، با بررسی‌های انجام‌شده در این نوشتار و بررسی فرصت‌ها و چالش‌های عضویت ایران در این سازمان بسامد فرصت‌ها و قوت‌ها بیشتر از ضعف‌ها و چالش‌ها ارزیابی شد که این مسئله نشان‌دهنده اهمیت همکاری‌های منطقه‌ای و تأثیر مثبت عضویت ایران در این سازمان بر

تصمیم‌های بین‌المللی و منطقه‌ای ایران است. همان‌طور که یافته‌ها نشان داد این عضویت می‌تواند بر سیاست داخلی و تصمیم‌های آن نیز در حوزه‌های مختلف مؤثر باشد.

در ادامه برای رفع چالش‌های ایران به‌عنوان عضو دائم سازمان و افزایش توسعه دیپلماسی فعال توصیه‌هایی بیان می‌کنیم: سفیران می‌توانند نشست‌های منظمی را در کشورهای خود برای شرکت در بحث‌های سازمان همکاری‌های شانگهای برگزار کنند و اطمینان یابند که منافع ایران را به‌درستی پیگیری می‌کنند. ایجاد اعتماد و حل‌وفصل اختلاف‌های گذشته با کشورهای اصلی عضو مانند رسیدگی به مسائل مرزی با عربستان سعودی، افغانستان و پاکستان از گام‌های اساسی است. اقدام‌های اعتمادسازی، از جمله گسترش تجارت، همکاری امنیتی و برنامه‌های تبادل فرهنگی، می‌تواند حسن نیت را تقویت کند. مؤسسه‌های فرهنگی و شخصیت‌های دانشگاهی می‌توانند ارزش‌های فرهنگی کشورهای عضو را ترویج کنند. کنفرانس‌های علمی سالانه با حضور کارشناسان کشورهای عضو می‌توانند به چالش‌های سازمان پرداخته و راه‌حل‌های خاصی را پیشنهاد کنند. تأسیس یک نهاد نظامی در سازمان همکاری‌های شانگهای می‌تواند امکان پاسخ‌گویی هماهنگ به بحران‌ها را فراهم کند و در صورت درگیری میان کشورهای عضو، این نهاد می‌تواند صلح را با تلاش‌های میانجی‌گرایانه تسهیل کند یا در صورت لزوم نیروهای حافظ صلح را برای بازگرداندن ثبات مستقر کند.

منابع

فارسی

اسلامی، محسن، محمدحسین جمشیدی و محمدعلی جمالی‌پور (۱۳۹۷)، «فرصت‌های امنیتی و سیاسی جمهوری اسلامی ایران از طریق عضویت دائم در سازمان همکاری‌های شانگهای بر اساس مدل «SWOT، انجمن بین‌المللی تحقیقات ملی، دوره ۲۹، شماره ۳، صص. ۱-۲۰، قابل دسترسی در: <https://ensani.ir/fa/article/378962>، (تاریخ دسترسی: ۲۰۱۸/۰۴/۳۰)

انصاری‌نسب، مسلم و نجمه بیدمال (۱۴۰۲)، «چندجانبه‌گرایی تجاری ایران برای استفاده بهینه از موقعیت ژئوپلیتیکی سازمان همکاری‌های شانگهای»، فصلنامه مطالعات اوراسیای مرکزی، دوره ۱۵، شماره ۲، صص. ۱۰۳-۱۲۷ (doi: 10.22059/jcep.2022.338994.450061)

بیاری، سعید، علی‌محمد حقیقی و غفار زارعی، (۱۴۰۲)، «چالش‌های عضویت دائم جمهوری اسلامی ایران در سازمان همکاری‌های شانگهای»، ماهنامه علمی-پژوهشی جامعه‌شناسی

- سیاسی ایران، دوره ۵، شماره ۱۱، صص. ۲۵۳۴-۲۵۵۰،
(doi:10.30510/psi.2022.336278.3310)
- جعفری، علی اکبر، میثم بلباسی و شهرام اسفندیار (۱۳۹۷)، «منافع ملی و عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای»، **فصلنامه علمی و پژوهشی سیاست**، دوره ۱۳، شماره ۲، صص. ۱۶۳-۲۰۰، (doi:10.30497/pk.2018.2165)
- جمشیدی، حبیب‌الله، حجت مهکویی، مهناز گودرزی و مهدی مومنی (۱۳۹۹)، «اثربخیزی ژئوپلیتیکی منافع ملی جمهوری اسلامی ایران از رقابت ناتو و سازمان همکاری شانگهای در آسیای مرکزی»، **فصلنامه راهبرد**، دوره ۲۹، شماره ۹۶، صص. ۱۰۳-۱۳۶، قابل دسترسی در: <https://www.sid.ir/paper/952487/fa>، (تاریخ دسترسی: ۲۴/۱۰/۲۰۲۰)
- حاجی‌یوسفی، امیرمحمد و مرضیه سادات الوند (۱۳۸۷)، «ایران و سازمان همکاری شانگهای: هژمونی و ضد هژمونی»، **پژوهشنامه علوم سیاسی**، دوره ۳، شماره ۲، صص. ۱۶۳-۱۹۴، قابل دسترسی در: https://www.ipsajournal.ir/article_49.html، (تاریخ دسترسی: ۰۳/۰۶/۲۰۱۰)
- حکیم، حمید و محبوبه ایران‌نیا (۱۴۰۱)، «تأثیر عضویت دائم ایران در سازمان همکاری شانگهای بر وزن ژئوپلیتیکی آن در منطقه آسیای مرکزی»، **فصلنامه سازمان‌های بین‌المللی**، دوره ۱۴، شماره ۵، صص. ۱-۲۶، قابل دسترسی در: <https://www.magiran.com/paper/2366914>، (تاریخ دسترسی: ۱۴/۰۴/۲۰۲۳)
- رضایی، علیرضا و عباس صالحی (۱۳۸۹)، «سازمان همکاری شانگهای و عضویت دائم جمهوری اسلامی ایران»، **فصلنامه مطالعات سیاسی**، دوره ۳، شماره ۹، صص. ۵۱-۷۶، قابل دسترسی در: https://journals.iau.ir/article_666086.html، (تاریخ دسترسی: ۰۱/۱۱/۲۰۱۲)
- رئیس‌نژاد، آرش و برنجی، نسیم (۱۴۰۱) «مدل منطقه‌گرایی سازمان همکاری شانگهای»، **مجله مطالعات اوراسیای مرکزی**، دوره ۱۵، شماره ۱، ۱۰۱-۱۲۶
(doi: 10.22059/jcep.2022.342405.450069)
- سلیمی، جلال‌الدین، رضا جلالی، حسین علی‌فام و سیدمرتضی حسینی (۱۴۰۱)، «بررسی سازمان همکاری شانگهای و تأثیر عضویت ایران»، **فصلنامه علوم سیاسی**، دوره ۳، شماره ۷، صص. ۱۰۷-۱۲۷، (doi.org/10.31857/S032150750021972-1)
- شریعتی‌نیا، محسن (۱۴۰۱)، «عضویت دائم ایران در سازمان همکاری شانگهای: پیامدهای امنیتی و اقتصادی»، **رویکردهای سیاسی و بین‌المللی**، دوره ۱۳، شماره ۳، صص. ۳۵-

۵۶. (doi:10.29252/piaj.2022.226421.1226)

عطایی، فرهاد و سمیه زنگنه (۱۳۹۹) «سیر تحول اولویت‌ها در سازمان همکاری شانگهای از زمان تأسیس تا سال ۲۰۱۹»، **مجله مطالعات اوراسیای مرکزی**، دوره ۱۳، شماره ۱، صص. ۱۴۳-۱۶۰

(doi: 10.22059/jcep.2020.287851.449867)

کوچرا، جاشوا (۱۳۹۴)، «با لغو تحریم‌ها چه اتفاقی افتاد: هموار کردن راه برای عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای»، قابل دسترسی در: <http://irdiplomacy.ir/fa/news/1955954,9>، (تاریخ دسترسی: ۲۰۱۶/۱/۲۷)

کوشکی، محمدصادق و سیدمحمود حسینی (۱۳۹۶)، «فرصت‌ها و چالش‌های عضویت جمهوری اسلامی ایران در سازمان همکاری شانگهای»، **فصلنامه سیاست**، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۷، شماره ۳، صص. ۷۳۷-۷۵۲، ۱
(doi:10.22059/jpq.2017.62862)

مشایخ، جواد (۱۴۰۳)، «ایران و سازمان همکاری شانگهای: همکاری علمی و فناوری در دوران پس از جهانی شدن فناوری»، **مجله مطالعات اوراسیای مرکزی**، دوره ۱۷، شماره ۲، صص. ۳۹۹-۴۳۲ (doi:10.22059/JCEP.2024.379492.450237)

مشفق، زهرا (۱۴۰۲)، «ملاحظات عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای؛ فرصت‌ها و چالش‌ها»، **ماهنامه علمی-پژوهشی امنیت اقتصادی**، دوره ۱۱، شماره ۴، صص. ۶۳-۷۶،
(doi:20.1001.1.17354188.1402.11.4.6.8)

نوزعیم، نوید، سیدباقر میرعباسی، مریم مرادی، و سهیل سهیلی نجف آبادی (۱۴۰۳)، «ارزیابی سیاسی رویکرد و مواضع استراتژیک جمهوری اسلامی ایران در قبال سازمان همکاری شانگهای»، **مطالعات سیاسی ایران (سپهر سیاست سابق)**، دوره ۱، شماره ۱۱، صص. ۷-۲۴، قابل دسترسی در: <https://civilica.com/doc/2091879/>، (تاریخ دسترسی: ۲۰۲۴/۰۳/۲۴)

واعظی، محمود (۱۳۸۹)، «اهداف و منافع چین و روسیه در سازمان همکاری شانگهای»، **مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز**، شماره ۷۲، صص. ۱-۳۵، قابل دسترسی در: <https://ensani.ir/fa/article/230264>، (تاریخ دسترسی: ۱۴۰۳/۱۱/۲۴)

همیانی، مسعود و سجادیپور، محمد کاظم (۱۴۰۱)، «ژئوپلیتیک و هویت اوراسیایی: ایران و سازمان همکاری شانگهای»، **فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز**، دوره ۲۸، شماره ۱۱۷، صص. ۷۱-۹۸ (doi:10.22034/igq.2024.416182.1811)

English

Agreement on Cooperation and Interaction of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization on Border Issues (2015), **The Shanghai**

Cooperation Organization, Available at:

<https://eng.sectsco.org/20150710/1628301.html>, (Accessed on: 10/06/2015)

Agreement on Cooperation in Combating Crime between the Governments of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization (2010), The Shanghai Cooperation Organization, Available at:

<https://eng.sectsco.org/20100611/1626562.html>, (Accessed on: 11/06/2010)

Agreement on Cooperation in Combating Illicit Trafficking in Arms, Ammunition and Explosives between the Governments of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization (2008), **The Shanghai Cooperation Organization**, Available at: <https://eng.sectsco.org/20080828/1628188.html>, (Accessed on: 28/08/2008)

Agreement on Cooperation in Education between the Governments of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization (2006), **The Shanghai Cooperation Organization**, Available

at: <https://eng.sectsco.org/20060715/1627748.html>, (Accessed on: 15/06/2006)

Agreement on Cooperation in Ensuring International Information Security between the Member States of the Shanghai Cooperation Organization (2009), **the Shanghai Cooperation Organization**, Available

at: <https://eng.sectsco.org/20090616/1626432.html>, (Accessed on: 16/03/2009)

Agreement on Disaster Relief Mutual Assistance between the Governments of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization (2005), **The Shanghai Cooperation Organization**, Available at:

<https://eng.sectsco.org/20051026/1626813.html>, (Accessed on: 26/10/2005)

Agreement on Scientific and Technical Cooperation between the Governments of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization (2013), **The Shanghai Cooperation Organization**, Available at:

<https://eng.sectsco.org/20130913/1625823.html>, (Accessed on: 13/09/2013)

Agreement on Regional Anti-Terrorist Structure between the Member States of the Shanghai Cooperation Organization (2001), **The Shanghai Cooperation Organization**, Available at: <https://eng.sectsco.org/20010615/1625891.html>, (Accessed on: 15/06/2001)

Dizboni, Ali, Amir Mohammad HajiYousefi and Greg Mcpherson (2010), "Iran and the Shanghai Cooperation Organization: Counter-Hegemony as Common Purpose", **World Affairs: The Journal of International Issues**, Vol. 14, No. 2, pp. 150–166, (doi:10.22059/wsps.2018.238014.1013), [in English].

- Honrada, Gabriel Joel. P. and Daniyal Ranjbar (2023), "Iran's Membership in the Shanghai Cooperation Organization: A SWOT Analysis", **Asia and Africa Today**, No. 3, pp. 30–36, (doi: 10.31857/S032150750021972-1)
- Joint Communique Meeting of the Council of Ministers of Foreign Affairs of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization, (2005), **The Shanghai Cooperation Organization**, Available at: <https://eng.sectsco.org/20050225/1626872.html>, (Accessed on: 25/02/2005)
- Memorandum of Obligations of the Islamic Republic of Iran with the Aim of Obtaining the Status of the Member State of Shanghai Cooperation Organization, (2023) Available at: <https://lex.uz/uz/docs/6486537#undefined>, (Accssesd on: 02/07/2023).
- Pervaiz Iqbal, Rana and Syed Mussawer Bukhari (2022), "Iran as a Permanent Member of SCO: Scope and Challenges", **Journal of Development and Social Sciences**, Vol. 3, No. 2, pp. 773-782, (doi.org/10.47205/jdss.2022 (3-II)70)